

YILMAZ
KARAKOYUNLU

Güz
Sancısı

Türk Edebiyatı
Roman

DKI 100
Cumhuriyetimiz
100 Yasında

9. BASKI

Yılmaz Karakoyunlu, 1936'da İstanbul'da doğdu. Kamuda ve özel sektörde pek çok farklı görevde çalıştı. 1995 ve 1999 genel seçimlerinde Anavatan Partisi'nden milletvekili seçildi; devlet bakanlığı yaptı. Farklı türlerdeki edebi yapıtları gerek okurların, gerekse eleştirmenlerin beğenisini kazandı. *Salkım Hanım'ın Taneleri* romanı Yunus Nadi Roman Ödülü'ne, *Güz Sancısı* ve *Üç Aliler Divanı* romanları Türkiye Yazarlar Birliği ödülleriyle değer görüldü. Romanları sinemaya uyarlanan Karakoyunlu, yaşamını İzmir'in Urla ilçesinde ve İstanbul'da sürdürmektedir.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Mevsimler Eskidi Biraz
Salkım Hanım'ın Taneleri
Üç Aliler Divanı
Çiçekli Mumlar Sokağı
Rubâiler
Yorgun Mayıs Kırakları

Perize: Ezan Vakti Beethoven
Serçe Kuşun Sonbaharı
Mor Kaftanlı Selanik
Ekinler Gece Büyür
Sahilde Zaman Bitti
Kısa Kollu Ahtapot

GÜZ SANCISI

Yazan: Yılmaz Karakoyunlu

Yayın hakları: © 2023 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Simavi Yayınları, 2005

Doğan Kitap'ta 9. baskı / Haziran 2023 / ISBN 978-625-6417-76-2

Her 2000 adet bir baskı olarak kabul edilmektedir.

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Gökçen Yanlı

Sayfa uygulama: Yeşim Ercan Aydın

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Güz Sancısı

Yılmaz Karakoyunlu

I

*“Has bahçeye benzer gibi mahşer gördüm;
Baktım; fakat etrafımı hep şer gördüm.
Cennet denilen bahçeye girdim, lakin;
Mümin ile münkiri beraber gördüm...”*

Asmalımescit Sokağı'nın köşesinde her gece bir kadın dolaşır:
Ester...

Gecenin karanlığında bu kadının rugan pabuçlarını ve dikişli siyah çoraplarını hemen fark edersiniz. Pera Palas'ın geniş kemerli pencerelerinden yansıyan ışıktaki, tiril tiril ütülü elbisesiyle bir sıcaklık parlar... Asmalımescit'te kadınlar, macerasever bir erkeğin taklidini yapar gibi gülerler... Hayret dolu bir aynadır bu gülüş... Bir tesadüf tebessümüyle şaşkın ve biçimsiz bir levhaya bakarca-sına tenha ve çıplak bir davet uzanır bu kadınların gözlerinde.

Kuledibi'ndeki evin balkonunda saksılar vardır; saksılarda yeşiller, kırmızılar, maviler... Sardunyalar, camgüzelleri, fesle-ğenler... Küçük saksılara akşamları su verilir. Camgüzelleri canlanıp güler; sonra kimin getirdiği belli olmayan bir hüzne bürünür... Özenli bir el, balkon kapısını örter; perdeleri çekip sofanın ışığını yakar. Bir korku ya da kaçıştır bu aydınlık... Bu ölgün ışık, çok kollu bir şamdanın gölgesini duvara yansıtır. Sanki, yedi İsa bir arada çarmıha gerilmiş gibi, Golgotha tepelerine doğru yürür. Eteklerinde ceylanların terini duyarsınız...

Ester banyodan çıktı; üstündeki bütün pislikleri atmış, kokuları ovup çıkarmıştı. Havluyu yatağın üzerine bırakıp aynanın karşısına geçti. Kendini seven insanın gözleri aynada bir şeytana döner... Acılardan biçim kazanmış şeytanlık, dünyayı tek bir ruha sahip varlık gibi gördükçe kimseye zarar vermez. Ester, gözlerindeki şeytanı kovdu... Çırılçıplak, ölgün ışığın yansıdığı şambandanın yanına yaklaştı. Sanki bir cesedi ayakta tutan son nefes gibi derin bir solumayla dua etti:

– Ne kadar mutsuzum Tanrım biliyor musun? Her şeyi kendi suçum gibi görmeye alıştırdın beni; ama, bezdiremedin...

Gölgesi giderek büyüdü ve sofayı doldurdu. Duvara yeni bir İsa'nın çarpmışa gerilmiş ayıbı aksetti. Odasına dönüp çamaşırlarını yatağın üzerine bir insan sureti çizer gibi yerleştirdi. Beyaz pikenin gerginliğinde kırmızı, mavi, siyah çamaşırlar, ilk bebeğine elbise giydirdiği günün heyecanı ile içini ısıtmaya başladı. Karşısına geçip seyretti. Yatağa sarı saçlı, kocaman kalpli bir delikanlı uzatmış gibi hoşlandı, güldü:

– İç çamaşırlarımı kimin göreceğine ben karar veririm.

Hiçbirini giymeden tekrar aynanın karşısına geçti ve bir kere daha, fakat doğaya uygun olmayan biçimde güldü. Eline gelen ilk elbiseyi sırtına geçirdi.

Babaanne, kapının önünde gururla Ester'i seyreliyordu. Elinde iyi soyulmuş bir frenkarmudu vardı. Bir kadının gözünde yaşlı gururu hissetmenin bin bir yolu varsa, Ester bininin tadına varmıştı. Şimdi hakkını bu armudun renginde, kokusunda denemek istedi. Önce babaanneye sarıldı; sonra elindeki armudu kapıya, ısırıldı:

– Seni seviyorum Babaanne! Dağlar, taşlar kadar; dünyalar kadar...

Dışarıda amaçsız bir kalabalığın gürültüsü vardı. Çıldırarak işten bile değildi. Otomobil kornaları şehrin bütün sükûnetini elinden almıştı; zorba bir ses, işgal ordusunun çığlıklarını andı-

ran tonlarıyla giderek yayılıyordu. Gürültünün kuyruğu Köprü’de, başı Şişhane’deydi. Desoto’ların, Dodge’ların, Playmuth’ların üstü bayraklarla donatılmış, önlerine kurban başlarına dizilen nazar boncukları sıralanmıştı. Bu beyhude telaş, bu keyifsiz kalabalık, Demokrat Parti’nin halkla bütünleştiği sünnet düğünü için Tepebaşı Gazinosu’nu dolduracaktı. Kuklalar, ortaoyunları, kısa vodvillerden sonra Hamiyet Hanım, gövdesini zor taşıyan adımlarla sahnedeki yerini alarak, “Bakmıyor çeşm-i siyah feryade”yi okuyacaktı...

Herkesin bir şansa daha ihtiyacı vardır...

Ester bu gece, bu şansını kullanmaya niyetliydi. Siyah çoraplarını giyerken, dikişlerinin tam hizada olmasına özen gösteriyor, bir yandan da Hamiyet Hanım’dan önce harciâlem şarkının nakaratını tekrarlıyordu: “*Yetiş ey gamze yetiş imdade...*”

Babaanne, ikinci kahvesini içerken, iki yudum arasına kendi eliyle yaptığı serin bir portakal likörü ekliyor ve bu keskin aromayı diliyle damağının arasında gururlu bir zevkle eziyordu. Ester’i seyretmekten zevk alırdı. Bu genç kızın tenine giydiği her eşya, bir daha çıkmak istemeyen bir inat gösterir gibi yapışıp kalırdı. Ester’de, kendisinin bir türlü beceremediği bir azimli başarı rahatlığı vardı. Bazen talihsizliğine hiddetleniyor, fakat her defasında başkalarını kullanmaya meraklı bir ruhun elinde çaresiz kaldığını hatırlayarak üzüntüsünü atıyordu.

Çocukluğunda Ester’in narin parmaklarının piyano üzerinde dolaşmasını zevkle seyreder, elindeki küçük sopayı dizine vurarak solfej yaptırırdı. Bu küçük kızın talihindeki her çizgide bir izi olmasını nasıl büyük arzular içinde istediğini hatırladı. Ara sıra, gençliğinde striptiz yaptığı revüde öğrendiği şarkıları mırıldanır, zirvede yaşadığı yıllarda tanıdığı utanmaz, arlanmaz İstanbul Bolşeviklerinin uzun tiradlı konuşmalarından pasajlar aktarırdı. Cumhuriyet’in ilk yıllarında bu kötümser edebiyatın ilk duyulduğunda insanı etkileyen bir üslubu vardı. Çok geçmeden üslup

yavanlaşmış, hatta sıkıcı bir ağırlık kazanmıştı. Babaanne bu edebiyatın yıldızlarını yakından tanımış, çoğunun şiirinde, romanında, bazen bir yüz, bazen bir meme, bazen bir kalça olarak yer almıştı. Saffet Nezihî'nin, *Zavallı Necdet* romanını getiren Mardinli Hukuk talebesinin cibinlikli yatağında dinlediği içtenliği bir başka sevgilisine anlatmış, birkaç hafta sonra bu sevda macerasını bir şehvet öyküsü olarak okumuştur. Kendini utanmaz bir mahluk gibi günlerce affetmemiş ve bir daha o geveze hikâyecinin yatağına girmemişti...

Ester'in yaşamında da kimbilir ne ilginç akşamlar vardır diye düşündü. Portakal likörünün son yudumundaki aromayı daha hırslı bir dille ezdi; tadına tam vardı... Ester birazdan giyiniş işe çıkacak ve sabaha doğru döndüğünde yine hasretle sarılıp aynı şekilde yanaklarını öpecekti:

– Ester! Yüzündeki bu bedbahtlıktan nasıl utandığımı bir bilsen...

Babaannenin hayatında lanet ettiği hiçbir şey yoktu. Ester'in annesinin her öğleüzeri kocasına yemek götürüyor gerekçesiyle çıkıp, kuyumcunun koynunda kıvrandığını ilk buluşmalarından sonra anlamıştı. Gerçeği önceden fark eden bir hissediş terbiyesiyle olaylara yaklaşır, her seferinde uzun ve zahmetli bir tahsilin hakkını verir gibi gururlanırdı. Bu meziyeti, uzun süre dost hayatı yaşadığı Mardinli Hukuk talebesinden öğrenmişti. Mardinli, keyif sonrasında Fecr-i Ati şairlerini hatırlatan bir üslup içinde konuşurdu:

– Siz insana şehvet değil, saadet veriyorsunuz Madam!.. Şehvet verenlerin gözlerinde izzetinesse rastlayamazsınız...

O gün gelinin gözlerine bakmış, kibar görünen mavi perdenin gerisinde haysiyetsiz bir baygınlık ve bahtiyarlık merakı fark etmişti. Bir iblisi, perdenin önüne getirdi. Dilinde bir Fecri Ati üslubu vardı:

– Bağışlamasını bilmeyenlerin af talep etmeye hakları yoktur.

Söylediklerini kendi zihninde Kuledibi lisanına çevirdi:

– Orospunun, orospuyu kınamaya hakkı yoktur...

Aslında kimsenin, kimseyi affetmeye niyeti yoktu... Taksilerin güürültüsü azalmış, otomobillerden inen çocukların önüne düşen davul zurna ekipleri bütün gücüyle boşluğu doldurmuştu. Beyaz sünnet entarileri içindeki çocukları Galata Kulesi'nin önüne getirdiler. Elllerinde Demokrat Parti bayrağı vardı. Çocuklar sevinçli çığılıklarla Kule'nin etrafında koşuşup durdular. Demokrat Parti iktidara geldiğinde iki şeyi hedef almış ve halkı bu hedeflerin mutlaka gerçekleşeceğine öylesine inandırmıştı ki, hiç kimse kendini bu halk hareketinin dışında tutmaya yanaşmamıştı. Hedefin biri hürriyet, diğeri refahtı...

Ester, hürriyetin de, refahın da koşar adımlarla Kuledibi'nden uzaklaşmakta olduğunu hissediyordu. Akşamları, Tünel'den çıkan kadınların çoğu, sanki hasret kaldıkları şeye kavuşmak ister gibi hızlı adımlarla Aygün Kırtasiye'nin vitrinine koşuyorlardı. Vitrinde hevesle yerleştirilmiş kadın ve erkek yüzleri gülerdi. Rita Hayworth'un, Mauren O'Hara'nın resimlerine bakıp, yüzlerine mana katmak isteyen bu ev kadını görünüşlü ordunun yarısı, birazdan kılık değiştirip sokağa düşecekti. Kızılılık, bir saç zarafeti kadar, bir ruh haletinin rengiydi. Birkaç adım sonra Foto Süreyya'nın vitrininde, taze kıyılmış nikâhların gülen çehrelerine bakacak ve bir hatıra hissiyle gülüp geçeceklerdi.

Ester işe çıkarken yolunu değiştirdi. Kule'nin etrafındaki çocukları seyretti. Onlarla el ele tutuşup bir süre "Yağ satarım, bal satarım" oynadı. Babaannenin piyano dersleri sırasında bir fırsat doğunca, hemen parmaklarını tuşların üzerinde gezdirip, hasretle seyrettiği mahalle çocuklarının okuduğu bu ahenkli şarkıyı çalardı.

Gecenin rengi yavaş yavaş çökmeye başladı. Şişhane yokuşunun başında sünnet çocuklarını götürecek otomobiller dizilmişti.

Anneler, babalar, ablalar panayır seyrine gelmiş gibi belki de ilk gördükleri bu farklı coğrafyada şaşkınlık geçiriyorlardı: simitçiler, kâğıthelvacılar, vişne şerbetçileri çığırtkan seslerle müşteri çağırıyor, ancak bu halsiz vakitsiz kadronun pek bereketli olmayan pazarında boşa nefes tüketiyorlardı. Ester bunların arasından geçerken ciddi bir yetiştirilme farkı olduğunu gördü. Bunlarla beraber oturup uzun süreli bir hayatı yaşamaya tahammülü olmadığını fark etti; ama, arada bir eğlenceli bir gün geçirmek için bu kültüre iltifat edebilirdi. Üzerine tuhaf bir koyuluk çöktü; ürperdi. Bu koyuluk pekişince, istekler serpilip gelişecek, akşam mahşerinin kapıları açılacaktı. Karlman Pasajı'nın tuhafiyeci dükkânları kapanmak üzereydi. Vitrin aynaları bomboştu. Ester sadeliği elden bıraktı; yüzüne kor gibi bir kırmızı yerleştirdi. Gözlerinde, annesinden aldığı mavi miras vardı; saydamdı ve gerisinde haysiyetli bir cazibe görünüyordu. Sarı saçlarını hep fattan bir kadın gibi taramaktan hoşlanmıştı. Birden o haysiyetli cazibeye, ucuz bir akşam çapkınlığı yerleşeceğinden korktu. Aşık kemiğini tekmeleyip canını yaktı:

– Uslu ve iyi bir kız ol Ester! Babanneyi kızdırmanın âlemi yok...

Kumkapı meyhaneleri ışıklarını birdenbire yakar. Akşam, henüz gelmemiştir. Keskin sirkede dereotuyla ovularak yumuşatılmış çirozların kokusu, hafif esintiyle Laleli'ye, Soğanağa'ya yayılır... Tadına varmayanlar bu kokuda denizin tuzunu hissederek. Garsonlar, büyük kayık tabakların içine göz nuru dökülmüş kolalı keten örtüleri sererler. Balıkları tek tek tabaklara koyup, ağız uçlarına yeşil yapraklar, kuyruklarının üzerine üç tarafı soyulmuş kırmızı turplar yerleştirirler. Hepsinin dilinde mevsimin şarkıları vardır. Gün batınca, ışıklar şenlik getirir. Kumkapı'da akşamı özleyen bir hasret günün her saatinde duyulur. Kadırğa Meydanı'nda futbol oynayan çocuklar evlerine dönerken, mey-

hanelerin önünden geçip masalardan kendilerine uzatılan taze bademleri alıp evlerine götürürler. Bu, bir mahalle âdetidir. Çocukların gözünde Çengel Hüseyin'in futbolu, hayranlığı aşan duyularla her gün yeni bir mübalağa sanatı yaratır.

Akşam, bir mürşide tam teslimiyet içinde Nişanca sokaklarına çöktü... Önce kudümler, sonra neyler, bir dervişlik musikisinin can deryasını getirdiler. Nişanca, bir müride taç giydirilir gibi başını şeyhinin dizine koydu. Mahallenin, çile çıkarmaya hazır halveti başladı.

Behçet, Şeyh'inin hayır duasını aldıktan sonra Dergâh'tan ayrıldı. Çocukluğundan beri devam ettiği Dergâh'ın, dünya görüşünde ve terbiyesinde yarattığı derin izlerden mutluydu. Nişanca'yı seviyordu. Kumkapı'yı, Beyoğlu'nu, Beyazıt'ı seviyordu. Henüz küçük çocuk korkularını üstünden atamadığı bir durgunluk içinde getirildiği bu şehri seviyordu. İlk sevinç telkinlerini aldığı Galata Mevlevîhanesi'ni, Bahariye Mevlevîhanesi'ni seviyordu.

Bir süre yürüyüp, otomobiline bindi. İçi istemese bile Tepebaşı'na gidip, sünnet düğününde, hatırını saydığı bir eski emektarın torununa altın takacaktı. Babası, Konya'dan telefon etmiş ve bu törene katılması gerektiğini, biraz da pederşahî bir lisanla hatırlatmıştı.

Şişhane yokuşunda yol tıkanı. Sünnet kervanını alkışlayan çevre insanları, caddeyi doldurmuştu. Renk renk elbiseleri, yağlı genç yüzleri, ayrı ayrı dilleriyle canlı bir kalabalık, ortak kültürün hamurunu yoğuruyordu. Kasımpaşa'dan gelen denizciler, dükkânlarını kapatan tüccarlar, bekâr koğuşlarına dönen rıhtım hamalları bir sevinç alametiyle, soylu fakat zahmetli törene katıldılar. Behçet, arabasını kaldırıma yanaştırıp indi. Doğu ve Batı kültürünün tam kaynaşmadan, fakat birbirini zorlamadan birlikte sürdürüldüğü bu müsamaha sahnesine katıldı. Önünde küçük bir Rum kopili, birlikte kuka oynadığı mahalle arkadaşının gidi-

şini seyrederken, gıpta ve korkunun ortaklaştığı bir his yaratmış gibi ellerini çırpıyordu. Yıllar önce Behçet'i de bir fayton içinde böyle süslü bir merasimle Konya sokaklarında dolaştırıp yormuşlar, sonra, Mevlana'nın türbesinde dua ettirmişlerdi.

Gürültüler kendiliğinden kayboldu. Behçet, bu caddeyi bir cumartesi ikindisinde geçtiği tenha haliyle hatırladı. İlk geldikleri gün bu yokuşu zahmetle çıkmışlar ve Tepebaşı'nda Bristol Otel'i'ne yerleşmişlerdi. Mevsim, hakikaten sonbahardı... Behçet güldü; Rum kopilinin saçlarını okşadı; kendi kendine söylendi:

– Bir hatıra eğer yaşandığı gibi hatırlanmıyorsa, artık hatıra değildir.

Bristol Otel'i'nin en masraflı odasında, sindirilmiş çocukluk duygularından nasıl kurtulacağını düşünmüş, yalnızlığının farkına vardığında oturup ağlamıştı... Konya eşrafından zahireci Hacı Kâmil Efendi'nin büyük çocuğu Behçet Kâmil, Galatasaray'a yazdırılmak için bu odaya kapatılmıştı. Geceyi babasıyla geçirecek, yan odada tek başına uyuyan annesinin neden kendisini hiç öpmediğini düşünüp dertlenecekti.

Hiç dertlenmeden geçirilmiş Sultanî yılları pek geride sayılmazdı. Varlıklı bir sülalenin nesebini sürdürecekti bu sevimli çocuk, ailenin büyüklerince pahalı bir damızlık itinasıyla beslenmişti. Bazen güçlü bir aygır, bazen semiz bir kümes horozu gibi günü geldiğinde kullanılacağını farkındaydı. Üç yüz yıllık Kâmiloğlu sülalesinin bu mağrur bakışlı delikanlısı geceyi babasıyla geçirmiş ve sabah namazı için bir ezan sesi beklemişti.

Tepebaşı'nda ezan zor duyulur. Beyoğlu mescitlerinin sesini bastıran yüksek kuleli kiliselerin çanları, bu saatlerde İslam'ı, talihsiz bir kabulde suskunluğa itmiştir...

Behçet, elinden tutulup sırayla bütün Mevlevîhaneleri ziyarete götürülüşünü, sonra da Nişanca Şeyhi'nin önünde diz çöktürülüşünü hatırladı. Hacı Kâmil Efendi'nin ticaret arkadaşı Birecikli İhsan, hatır saymış ve bir cuma sabahı arabasıyla Kâmil

Efendi ile oğlunu önce Bahariye Mevlevîhanesi'ne götürmüş, namazdan sonra Nişanca'ya getirmişti. Behçet, denizi ilk defa gündüz gözüyle o sabah gördü. Enginlik ve derinlik duygusunun lezzetini tatmış ve bu duyguyu hiç kaybetmeyecek şekilde içine sindirmişti.

Her yol, insanların biraz mizaç, biraz meşrep, biraz da niyetlerine göre bir değere ulaşır. Behçet Kâmil'i "seyr ü süluk" terbiyesinde Allah yoluna koymak için, tasavvuf ehline teslim ettiler. Hacı Kâmil Efendi'nin yüzünde gurur vardı. Kendisi de yıllar önce böyle bir teslimle dergâha getirilmiş ve uzun menziller aşarak gerçek kemale ermişti. Behçet, çevreyi hayranlıkla seyretti. Demek ki, meraklı tabiatı, ahlakî değerler için, çirkin huylarından arınacak bir ruh talimine bu serin kubbenin altında başlayacaktı. Her hafta cumartesi günü bu talimin genç "salık"ı, bir sefere çıkacak ve yıllar boyu çilesini çektiği bu ruhanî yolun sonunda asıl gerçeğe vasıl olacaktı...

Hacı Kâmil Efendi kararını vermişti. Behçet, sema tennuresi giyip, hücreden "küşat" olduğunda, ismini Behçet Kâmil olarak kullanabilirdi.

Behçet Kâmil yolun tenhalaştığını görünce arabasına binip hafifçe hız verdi. Artık Cenevizli Galata'yı geride bırakıp Pera'ya gidiyordu. Meşrutiyet Caddesi'ne saptı, arabasını Union Française'in kaldırımına park edip yürümeye başladı. Önünde gerçekten, ışıltılı bir akşam vakti duruyordu. Bir şeyler yemek için Balkan Lokantası'na doğru yöneldi.

Madam Rhea, İngiliz Sarayı'nın vakitsiz yanmış ışıklarını seyrederek hayale dalmış, geniş bahçede verilen gardenpartinin müziğinde yıllar öncesinin hatıralarını canlandırmıştı. Genç kızlığında Londra Parlamento binasını ziyaret ederken, birbirinden çok farklı ruhların yansıdığı bu iki binanın aynı mimarın meslek ahlakından çıktığına bir türlü inanamamıştı. Balyan Ailesi'nin civcivli Ermeni lezzetiyle yükselttiği Osmanlı saraylarına karşı-

lık İngiliz Sarayı'nda, sessiz sedasız bir iddia vardı. Madam Rhea kendini talihli sayardı. Bu bina sanki canlıydı. Sevimli ve sabırlı teşhire hayran bakarak Celal Sahir Bey'in bilmecesini hatırladı:

*"Gözü var, kulağı var;
İşitiyor, görüyor,
Eli var, ayağı var;
Kımlıyor, yürüyor..."*

Yaz akşamlarında serinlik bir ihtiyaçtı. Arka odanın penceresini açarak havalanmak istedi. Gitmeye üşeniyordu ama, sıcaklık nefesini tıkayacak kadar ağır gelmişti. İstemeyerek gitti; pencereyi açtı. Odanın içini, taze zerzevat, turşu, fazla mayalanmış peynir, çiroz, gül, karanfil karışımından kokular doldurdu. Sırık domatesleri, kemer patlıcanları, dolmalık biberler mevsimin tatları, renkleri, kokularıyla.

Balıkpazarı'nı yukarıdan seyretmek insana özlediği zevki vermez; arasına karışmanız gerekir... Madam Rhea bir köprünün ortasındaymış gibi duraksadı. Bir yakada, kemanlar eşliğinde sesini yükselten tenor ve Avrupa musikisi; öbür yakada hafif külhanî fakat hürmetkâr bir alaturka figan...

Madam Rhea hovarda kadındır. Gidip ön pencereyi kapattı. Dönüp yerini aldı. Artık bir efsaneyi kuşbakışı seyretmeye hazırıldı. Olympos Dağı'na oturmuş Titanlar gibi, şiddetli sarsıntılar içindeki dünyanın kullarına doğru uzandı. Birazdan Pontos denizi, Uranos gökyüzünü, Gaia yeryüzünü birbirine katacak ve bu efsanenin akşam renginde Beyoğlu'nun altını üstüne getirecekti. Balıkpazarı ışıl ışıldı. Tenteler kaldırılmış, direklerine lüks lambaları asılmıştı. Altın ışıklı lambalar pazarın çılgin ritmine yakalanıp sallanırken, tıknefes bir göğsün telaşlı solumalarına benzer hırıltılar çıkarıyordu. Balıkçılar, zerzevatçılar, çiçekçiler bu tıknefes lambaların ciğerlerine hava pompalayacaklardı. Ma-

dam Rhea, bir cezbeyle kapılmış gibi titredi. Misafir odasındaki ayaklı radyodan akşam şarkıları duyuluyordu. Münir Bey'in hâkim sesine refakat eden genç kızların terbiyeli hançeresinde ahenkli bir hüznün musikisi vardı. Başında sarığı, bembeyaz çevre sakalıyla, Kuran surelerini seslendiren Rakım Hoca, dinle dünyanın gerçekten ayrıldığı bir yüksek seviyede bu aşk şarkısını bestelemişti:

*"Hayal içinde akıp geçti, ömr-i derbederim;
Bakıp bakıp da maziye şimdi ah ederim..."*

Pencereyi kapattı; bir efsanenin sesi kesildi, bir hayal perdesi açıldı... Madam Rhea'nın ah edecek mazisi yoktu. Ömrünün derbeder geçtiğini düşünmek bile her zaman utanacağı kusur olurdu. Hayatı hem mutlu, hem sağlıklı yaşamıştı. Aleksandros'la evlendiği gün, tantanalı bir sürprizle bu eve taşınmış ve ölünceye kadar çıkmayacağına yemin etmişti. Tekne batıp kocasının kaybolduğu gece, sabaha kadar bu pencerede oturup beklemiş, ama, tek damla gözyaşı dökmemişti. Salondaki boynu bükük Meryem şahidiydi. Gözleri geniş kırmızı tablalara yerleştirilmiş palamutlara, kefallere, uskumrulara, kalkanlara, kılıçlara, hatta hamsilere bakarak avunmuştu:

– Aleks'im şimdi onlarla iç içedir...

Şarkı bitmişti. Madam Rhea sürdürüyordu... Tekrar pencereyi açtı.

Bir efsaneydi Balıkpazarı...

Sağlam rakıcılar yavaş yavaş yerlerini almışlar, şerefe kadeh kaldırmanın dostluğunu kurdukları sofralara kurulmuşlardı. Akşamcılar, küçük rakı kadehlerini lacivert elbiselerinin yelek cebinde getirip masanın üstüne koydular. Çirozlar, karışık turşular, kırmızı soğanlı lakerdalar, pilakiler, kavunlar, beyazpeynirler masaya dizildi. İlk kadehten sonra mezeci Şütte'nin çengelinden

indirilen pastırmalar ince dilimler halinde kıyılıp, yağlı kâğıtlara sarılmış olarak masalara bırakılacaktı.

Cuma geceleri Aleks'le Lambo'ya giderlerdi. Aleks, balığını kendisi ayıklar, pahalı bir porselen içine yerleştirilmiş olarak ocağın kenarına kadar getirip bırakırdı:

– Canını fazla yakma yavrumun!

Hali vakti yerindeydi Aleks'in; varlıklı bir Perşembepazarı tüccarının denize düşkün tek çocuğuydu. Önceleri el bebek gül bebek büyütülmüş, babası öldükten sonra gözden düşmüştü. Annesi yeniden evlenip Atina'ya yerleşince mirastan payına düşeni alıp, emlake yatırmıştı. Topladığı kirayla gül gibi geçinip gidiyorlardı. Rhea'yı sevmişti... Düşün günü kilisede genç gelinin çenesini tutup, derin bir istekle gözlerine bakarak fısıldamıştı:

– Babalı çocuk doğuran ilk Meryem sen olacaksın, güzel kız...

Aleks kıırdı ve hiç utanmadı. Yaşamının biçimini daha ilk günden Rhea'ya anlatmış, dünyayı dilediği gibi değerlendirmenin nimetlerine ikna etmişti. Sabahları erken kalkar, Rhea'yı sıcağı yatağında sevgiyle kucaklayıp hemen sokağı fırlardı. Yaz kış demeden kendisini bekleyen teknesine koşmak, varlıklı Aleks için tek uğraşı. Önce küçük küreklerle sahilten açılır, sonra birden hızlanır. İstanbul'u denizden seyretmek bir ömürdü Aleks için... Denizin rengini; suyun tuzunu, ışığını, balığın yolunu her gün yeniden keşfediyormuş gibi zevk alırdı. Oltaya takılmış çelimsiz balıkları "Senin gözlerin benim Meryem'imın gözlerine benziyor; hadi bakalım evine dön diye" denize fırlatırdı. Ne olurdu Rhea da biraz sevseydi denizi...

Karanlık düştüğü zaman sahile yanaşır, tuttuklarını ayırıp yola koyulurdu. Her gece bir akraba ziyareti yapar gibi, eş dost kapısı çalarak, nafakalarına birkaç taze balık eklerdi. En büyük zevki eve dönünce Rhea'yı seyretmekti. Büyükannesinden kalma eski elbiseler bir Ortodoks modası olarak yatak odasının bir kö-

şesinde dururdu. Rhea ara sıra bu elbiseleri giyerek Aleks’le misafir odasında dans eder, kocasına iltifatlar yağdırırdı. Aleks tuz, Rhea Chanel kokardı. İkisi de güzel kokardı. Fehmi Ege’nin tangolarıyla bir iki sevdalı dönüş yeterdi Rhea için... Aleks’in elini tutup banyoya götürür, üstündekilerini tek tek çıkarıp, bir çeyiz sandığı tertipler gibi çamaşır sepetine yerleştirirdi.

Eski Yunan tanrıları, hem tanrıçaları, hem insanları döllerdi...

Aleks suyu sıcak, Rhea ılık severdi. Mermer kurnanın başına oturup siyah saçlarını bembeyaz köpüklere bürüyüp ellerini vücudunun bütün derinliklerine kadar gezdirerek Aleks’in tuzlarını temizlerdi. Ağzına kadar doldurduğu banyonun içine Aleks’i yerleştirir, sonra, kendisi de yanına girerdi. Aleks her gece bu ılık banyoda, denizlerin dişiliğini temsil eden Tethys’le evlenen Okeanos gibi güçlüydü. Tethys’in bereketli dölyatağından, ırmakların, göllerin, denizlerin tanrıçaları olacak kızların öyküsünü anlatırdı. Ve her sabah Rhea, gün ışımaya başlayınca çılgınsız bir lezzetle yedi denizin tanrıçalarını sırasıyla doğururdu: Stysk, Metis, Doris, Dione, Philyra, Eurynome, Kallirhoe...

Madam Rhea, Balıkpazarı’nın hengâmesini özledi. Radyoyu kapattı...

Ester her gece, tam kapanmak üzereyken gelip seyrettiği dükânın vitrinine, rüyalarında bulduğu bütün ışıkların kaynağı gibi yaklaşırdı. Cam kapının hemen yanında beyaz bir kanon üstüne yazılmış üç kelimeye bakar, kırk yıllık bir akraba büyüğünün hatırını sorar gibi okurdu: “Katerina ve George: Abajurcu.”

Bir eski zaman dükânının hatıralarını tazeleyen bu dar cephe manzarada, annesinin çalımı gülüşlerini, babasının hüsranlı bakışlarını, babaannesinin esrarengiz saltanatını seyrederdi. Bu seyirde, görgülü bir kadınlık sırıyla masum bir çocukluk ihtiyacı birleşir, çaresiz kaldığı yerde boğuk, hıçkırıklı bir esfle ışıkların sönüşünü beklerdi. Madam Katerina, bu altın demetini yağmurlu bir gece içeri çağırmişti:

Yılmaz Karakoyunlu *Güz Sancısı*'nda 6-7 Eylül Olayları'nı ve gayrimüslim azınlıkların ülkeyi terk etmek zorunda kalışlarını kendine has üslubuyla anlatıyor. Sinemaya da uyarlanan, kendinden sonra pek çok esere ilham veren *Güz Sancısı*, Cumhuriyet tarihimizin en acı ve unutulmaz olaylarından birine ışık tutarken, siyasi hesapların mahvettiği insanları, hayatları, yaşanmamış sevdaları anlatıyor.

“Karanlık çökmeye başladı. Kamyonlara, otobüslere bindirilmiş talan grubu, ellerindeki sopalarla mahalle basmak için yola çıkmışlardı. Bol körüklü çizmeleriyle atlı polisler, otobüslere yol açıyorlardı. Sirkeci'den Samatya'ya, Fener'e, Kumkapı'ya, Nişanca'ya doğru başka bir ordu yürüyordu. Bakırköy'de elektrikli trenin demirlerini sökmüş bir gözü dönmüşler birliği evlere, dükkânlara saldırıyordu. Marmara kaynıyordu. Kayıklar, motorlar ele geçirilmiş, silah zoruyla mecbur edilmiş çımacılar Adalar'a doğru yol almışlardı. Hazan Ada'ya geç gelirdi. Bu yıl Ankara'nın güz sancısı erken gelmiş ve bu asude bahçeye çökmüştü. Sevdalı şarkıların söylendiği dilde şimdi çığlıklar vardı...”

